

Liisa Aarnio-Perruchot

Tyttö joka ajatteli liikaa

**Tyttö
joka
ajatteli
liikaa**

Liisa Aarnio-Perruchot

Tyttö joka ajatteli liikaa

© 2018 Liisa Aarnio-Perruchot
Kustantaja: BoD—Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD—Books on Demand, Norderstedt, Saksa
Kannessa: Kain Tapper, *Tytön pää* (1957)
Sisuksen taitto: Tom Backström
ISBN: 978-952-800-403-5

Vähitellen meidän muistiimme kertyy ketju epätarkkoja ilmauksia, joissa ei ole jäljellä mitään siitä mitä me todella koimme, ja siitä muodostuu meille ajattelu, elämä ja todellisuus; juuri tuota vaihetta jäljentää niin sanottu ”eletyn elämän” taide, joka on yksinkertaista kuin elämä, vailla kauneutta, niin tylsä ja turhanaikainen toisinto siitä mitä silmämme näkevät ja järkemme toteaa, että siitä joutuu miettimään, mistä tuollaiselle työlle omistautunut löytää sen liikkeellepanevan iloisen kipinän, joka saattaa työn alkuun ja pitää sen käynnissä. Todellisen taiteen suuruus, sen taiteen jota herra de Norpois olisi sanonut harrastelijan puuhasteluksi, sen sijaan edellyttää että me löydämme uudestaan sen todellisuuden, josta elämme kovin kaukana, havaitsemme sen uudestaan ja alamme taas ymmärtää sitä, todellisuuden josta erkanemme aina vain enemmän sitä mukaa kuin sovinnainen tietämys, jolla me korvaamme oikean elämyksen, kehittyy vahvemmaksi ja aukottomammaksi: sen todellisuuden jota tuntematta meidän on helppo kuolla mutta joka kaikessa yksinkertaisuudessaan on oma elämämme.

Todellinen elämä, vihdoinkin löytynyt ja selvitetty elämä, siksi se ainoa jota todella elämme, on kirjallisuus. Ja tässä mielessä elämä asustaa jokaisen ihmisen, ei vain taiteilijan sisimmässä. Mutta ihmiset eivät yleensä näe sitä, sillä he eivät yritä valottaa sitä. Ja niinpä heidän menneisyytensä on täynnä valokuvien negatiiveja, jotka pysyvät hyödyttöminä, koska niitä ei ole ”kehitetty” ajattelemalla.

Marcel Proust

Kadonnutta aikaa etsimässä (10): Jälleen löydetty aika
suom. Annikki Suni

Prologi

Olin äitiä katsomassa Suomessa. Oli hyytävän kylmä toukokuu. Hytisin ranskalaisissa kevätvaatteissani, kun kompuroin joka aamu äidin tyhjäksi jättämästä yksiöstä mukulakivikatuja bussipysäkille, josta linja-auto vei sinne kaupungin viihtyisimpään vanhainkotiin. Lämpötila heilui kuuden ja seitsemän asteen välillä.

Perillä hissi suhahti kolmanteen kerrokseen. Keski-tyin minuutin verran, vedin henkeä, ennen kuin astuin äidin valoisaan ja viihtyisään huoneeseen. Suuri ikkuna katsoi etelään, näköala oli puistoon, siellä täällä muutama oma huonekalu ja kodin haaksirikosta pelastettu taulu. Huonetta hallitsi selkää tukeva nojatuoli, johon hän siirtyi pyörätuolista joka iltapäivä pariksi tunniksi puhelimen viereen. Jos joku tyttäristä soitti, iltapäivä sai sisällön. Televisiota äiti ei ollut koskaan halunnut.

Ateriat voi nauttia yhteisessä ruokasalissa tai sitten tuotiin tarjotin huoneeseen, jos hän niin halusi. Ja äiti halusi niin. Siis kaikki hyvin: hänellä oli oma rauha. Hän ei ollut koskaan tottunut siihen yleiseen sinuttelemiseen, joka alkoi 70-luvulla. Piti välimatkaa, torjui passiivisesti kaikki pakkodemokratiat.

Yritin sinnikkäästi saada äitiin yhteyttä. Tilanne oli vaikeutunut vielä entisestään – äiti oli melkein kuuro. Huusin, artikuloin niin selvästi kuin osasin. Silloin tällöin sanoma meni perille. Äiti innostui hetkeksi ja kertoi, miten isä oli opettanut häntä ajamaan autoa 30-luvulla, jolloin naisilla sitä taitoa ei yleensä ollut. Äiti oppi. Ajokokeeseen hän meni innostuneena ja arveli, että sitä parempi mitä kovemmin meni, ajoi mutkatkin vauhdilla, niin että insinöörillä oli täysi työ pysyä mukana. ”Sillä lailla”, ajattelin. ”Onhan äitikin ollut joskus nuori ja rohkea.”

Sitten kerroin lapsuuden suurimman surun. Kun olin 6-vuotias, minulla oli Siri-kissa, rakkain olento maailmassa. Äidin mielestä se oli liian vanha ja oli määrätty, että se vietäisiin mummulaan navettakissaksi. Minusta se ei ollut vanha. Vein Sirin ulos, käskin kätkeytymään ja olemaan ihan hiljaa vaikka kutsuttaisiin. Yleensä se aina ymmärsi, mitä sille sanoin. Uskoin niin lujasti. Sitten rengit tulivat. Siriä kutsuttiin ja se tuli. Minulta meni rakkain olento.

Äiti ymmärsi nyt tämän asian. ”Senkö takia sinä siten lähdit Suomesta?” kysyi äiti. Katsoin äitiä hetken – kysymys oli täysin vilpiton. ”Ei äiti, en minä sen takia.” Väsyin huutamiseen ja menin lepäämään äidin päiväpeitteelle.

Yritimme olla yhdessä ja katselimme vanhoja valokuvia. Hätkähdin nähdessäni kuvan, joka oli otettu mummun hautajaisissa. Runsaasti kukitetun haudan ympärillä, siinä koivujen katveessa olivat harvinaisesti koolla kaikki lähimmät omaiset, alasluoduin katsein, tyrmis-

tyneinä. Keskeinen hahmo oli äiti mustissaan, hattuun kiinnitetty huntu kasvoja peittämässä – kuin antiikin tragedian hahmo, surun jähmettämä. Olin jo vuosi-kausia tottunut siihen, että äitiä täytyi tukea. Olin siinä vieressä pitämässä häntä pystyssä, olkavarresta tukien. Mummun vahva, koossapitävä henki oli poissa.

Nyt äiti kehotti minua ottamaan itselleni kuvia, jos haluaisin. Otin sen kuvan.

Lähtiessäni halusin hyvästiksi. Äiti tarttui hetkeksi lujasti kiinni – sitten se purkautui. Vahvat padot ja patoutumat, jotka olivat jossakin siellä syvällä, aina tarkkaan vartioituina. Mutta tällaisena harvinaisena hetkenä pato murtui ja nyyhkytys vyöryi ajan kasvattamalla voimalla ulos pelottavan rajuna. Tavanomaisen toivoton reaktioni: ”Miten auttaa?” Se oli mahdotonta.

Ryntäsin mitään näkemättä hissille ja painoin alinta nappia. Kun hissi pysähtyi, astuin edelleenkin samein silmin oudon tutun oloiseen käytävään. Yritin suunnistaa ulos, mutta aina oli seinä vastassa. Eksyin loputtomalta tuntuvaan labyrinttiin. Lopulta törmäsin kahteen nuoreen naiseen. ”Miten täältä pääsee ulos?” Tytöt purskahtivat nauruun. ”Sä olet niin orvon näköinen”, huomasi toinen. ”Mene ensin vasemmalle, sitten käytävän päähän. Se hissi on siellä.” Lopulta onnistuin nousemaan pohjakerroksesta takaisin maanpinnalle ja raittiiseen ulkoilmaan.

Ihooni ja vaatteisiini tarttui moneksi päiväksi voimakas haju, sekoitus hyvin vanhan ihmisen liian harvoin pestyä ihoa ja syvää, piintynyttä murhetta. Hankasin itseäni tarmokkaasti suihkussa. Se ei lähtenyt pesemällä.

On lempeä alkukesän iltapäivä, ikkunaovi on auki puutarhaan. Terassia varjostaa kaksi pagodipuuta. Ne eivät kuki joka vuosi. Tänä kesänä ne ovat omien, salaisten lakiensa säätelemänä lähteneet puskemaan kukkia, oikein innostuneet. Suuret, sireeninkukkia löyhemmät tertut sirottelevat koko ajan vaaleankeltaisia kukkiaan terassille. Muodostuu vähitellen kevyt, hauras ja ilmava matto. Istun kirjoituskoneen ääressä ja hengitän tuoksuja ja vehreyttä.

Eilen lauloi lintu jossain sypressien takana. Oli niin monisävyistä helinää, että arvelin sen olevan satakieli.

Toukokuun alussa äiti pääsi pois pitkien kärsimysten jälkeen. Lohduttava lause. Jos vain voisi välttää tätä vihoviimeistä analysoimisen tarvetta. Ja sitä paitsi sanoista on näin kaukaa katsoen tullut esineitä, joita tarkastelen joka puolelta, kääntelen ja ihmettelen niitä. Toistan sanaa, kunnes se tyhjenee kaikesta merkityksestä— jää jäljelle vain foneemi: ponteva, lupaava alku, po-; sitten ihan kuin se olisi huomannut oman naurettavuutensa, sihahtaa äkkilasku, viuhahdus, -is, kuin vesitilkka saunan kiukaalla. Ja merkitys? Minne pois? Paikka vai suunta jonnekin?

Äkkiä huoneen täyttää pyrähdys. Siipien hätäistä havinaa, pieniä höyheniä tippuu lattialle ja sängynpeitteelle, kun lintu hädissään törmäilee kattoon. Noin kyyhkysen kokoinen, harmaa, ruosteenvärinen rinta, paksu kaula. Se on paniikin vallassa ja yrittää ulos summanmutikassa. Yritän näyttää sille avointa ikkunaa, mutta se pystyy vain yhteen yritykseen: ulos yläkautta.

"Jo kauan ennen Päivin syntymää oli Suomessa joukko ihmisiä, jotka olivat pitäneet ääntä siitä, että Suomelle tekisi hyvää saada ikkunat auki Eurooppaan. Päivi oli niin rämöpäinen, ettei ikkunoiden avaaminen hänelle riittänyt. Hän alkoi hypellä niistä ulos suin päin tarkistamatta minkälaiseen maastoon sattuisi putoamaan."

Liisa Aarnio-Perruchot`n omakohtainen kertomus rohkean, itseään etsivän nuoren naisen elämästä sodan jälkeisessä Suomessa. Länsisuomalaisen Päivin tie vei ensin Helsingin taiteilijapiireihin, josta seikkailuihin maailmalle.

